

Koliko je vreden protivoini pakt?

Tekst Kellogg-Briandove multilateralne pogodbe, o kateri pravi, da odpravi vojne.

Washington, D. C.—Besedilo pakta za odpravo vojne, ki ga je 27. avgusta podpisalo 15 dežel v Parizu, je sledeče:

“Predsednik nemške države, predsednik Združenih držav ameriških, njegovo veličanstvo kralj Belgije, njegovo veličanstvo kralj Velike Britanije, Irske in britskih dominijonov za morjem in cesar Indije, njegovo veličanstvo kralj Italije, njegovo veličanstvo cesar Japonske, predsednik republike Poljske in predsednik čehoslovaške republike,

globooko se zavedajoči svoje slovesne dolžnosti, da je treba povzdigniti blagostanje človeštva, pridobiti za idejo, da je prišel čas, ko se je treba odprto opovedati vojni kot instrumentu narodne politike in za vedno obdržati prijateljske odnose med ljudstvi,—prepričani, da je najboljša, če se vse spremembe v medsebojnih odnosih dosežejo mirnim potom in da vsaka dežela, ki se v bodoče posluži vojne za izboljšanje svojih interesov, izgubi pravice in koristi, ki so zajamčene v tej pogodbi,—upajoči, da se vse ostale dežele na svetu pridružijo temu človečanskemu koraku in se tako vsi civilizirani narodi sveta odpravijo vojni kot instrumentu narodne politike,—

so sklenili, da se v ta namen sestavi in sprejme sledeča pogodba po njihovih pooblaščenih:

Prvi člen.

Visoke stranke v tej pogodbi svačeno izjavijo v imenu svojih ljudstev, da obsojajo vojno v svrhu reševanja mednarodnih sporov in se tem potom odpovejo vojni kot instrumentu narodne politike v odnosih med seboj.

Drugi člen.

Visoke pogodbenice stranke se strinjajo, da poravnane ali rešitve vseh prepričanih ali konfliktnih kakršnegakoli značaja, ki se s morda pojavijo med njimi, se ne sme nikdar doseči drugače kakor z mirnimi sredstvi.

Tretji člen.

Pogodba mora biti ratificirana po visokih strankah, imenovanih v uvodu, kakor zahtevajo njihove ustavne določbe, in postane veljavna med njimi kakor hitro bodo vse ratifikacije depozirane v Washingtonu.

Pogodba, čim postane veljavna, kot je gori navedeno, ostane odprta za vse druge dežele, da se ji pridružijo ne glede koliko časa traja čakanje. Vsaka prošnja za pridružitve se predloži v Washingtonu in pravtako ratifikacija, nakar postane pogodba takoj veljavna med novo stranko in vsemi prejšnjimi strankami.

Dolžnost vlade Združenih držav je, da pošlje vsaki vladi, imenovani v uvodu in vsaki nadaljni vladi, ki se kasneje prikladi za podpis, po en certifikat iztis pogodbe in potrdilo ratifikacije čim jo prejme.

Pogodba se predloži v podpis v angleškem in francoskem jeziku, ki sta oba enakovredna, in potrjena mora biti s pečati.

V Parizu dne 27. avgusta v letu 1928.”

To je pogodba.

Kaj je zdaj s to pogodbo?

Po mnenju državnikov in zve-dencev v mednarodnem pravu pogodba veže vse podpisnike, da morajo imeti mir med seboj—razen če se je treba braniti. Tu je začel v grmu. Podpisniki se odpovejo vojni kot “instrumentu narodne politike,” to se pravi, da v interesu politike tega ali onega naroda ne sme nihče začeti vojne. Ako pa kdo začne vojno, tedaj pogodba ne veže

Dijakinje agitirajo za pleteninarsko unijo

Za agitacijo jih je pridobil govornik, ki jim je opisoval boje stavkarjev v pleteninarskih podjetjih.

Burnsville, N. C.—Alfred Hoffman, reprezentant Ameriške federacije pleteninarskih delavcev v južnih državah, je pridobil nad trideset dijakinjske agitacijske delo med delavci, ki jim je govoril v prostorih šolske industrijske delav v tem mestu.

Večina dijakinjske, ki pohaja v to šolo, se rekrutira iz bombažnih tovarn na jugu. Hoffmanov govor, ko je opisoval boje stavkarjev v pleteninarskem podjetju Allen A kompanije v Kenosha, Wis., in v podjetju Real Silk kompanije v Indianapolisu, Ind., je zelo vplival na dijakinje.

“Nikdar ne bomo kupovale izdelkov teh družb, katere producira stavkavski”, so vzklile dijakinje, ko je Hoffman pripovedoval kruto povest, kako so pobojniki streljali na stavkarje v Kenoshi. Pet deklet je bilo v omenjeni bitki ranjenih in znaki poškodb se jim bodo poznali na obrazu do smrti. Di-jakinje so izjavile, da bodo raznesle povest o krutem postopanju napram stavkarjem v svoje rojstne vasi in bodo agitirale, da ne bodo ženske več kupovale izdelkov podjetij, v katerih delajo stavkavski. Svojo obljubo so dijakinje v gotovi meri že spo-nile. V Durhamu, N. C., so s svojo agitacijo dosegle, da nikdo ne kupuje več izdelkov Allen A družbe.

Hoffmanov govor pa ni bil samo o bitkah stavkarjev; pripovedoval jim je tudi o uspehih. Opisal je rapidno rast pleteninarske unije, ki že šteje nad dvanajst tisoč delavcev. Kjer imajo pleteninarji svoje organizacije, prejemajo dobro mezo; v več mestih imajo svoje športne klube, kateri skrbijo za zdrave zabave med svojimi člani. Ta del Hoffmanove povesti je zelo vplival na dijakinje, ki so skoro vse prišle iz malih mestec na jugu, kjer gospodujejo bogati plantažniki in tobačni kralji.

Dokazi, katere je Hoffman predložil o boljših delovnih razmerah v podjetjih, kjer delajo organizirani delavci, in jih primerjal z onimi kjer pleteninarji še niso organizirani, so pustili na dijakinjah globok vtis.

Farmer-laborit se izjavil za Hooverja

Bil je štiri leta tajnik farmarsko-delavske stranke.

Denver, Colo.—Bert Martin, odvetnik po poklicu, ki je bil štiri leta tajnik farmarsko-delavske stranke, ki je pred leti igrala zelo važno vlogo v političnem življenju v severozapadnih državah, je te dni splezal na Hooverjev politični voz. Njegovo resignacijo iz stranke so pričakovali kmalu po konvenciji, ki se je vršila meseca julija v Chicagu, na kateri je bil ponovno izvoljen tajnikom. Mala skupina delegatov, ki se je zbrala na omenjenem zborovanju, je postavila svoje kandidate, ki so se pa takoj odrekli kandidaturi, kakor hitro so bili obveščeni.

Organizirani delavci in farmarji v Coloradu ne polagajo nobene važnosti glede Martinove aktivnosti in nazorov. Predsednik Martinove organizacije je Joseph Polier, odvetnik v Minneapolisu. Farmarsko-delavska stranka v Minnesoti nima nikakih zvez s Polier-Martinovo grupo.

Governer Sev. Dakote umrl.

Bismarck, N. Dak.—A. G. Sorlie, governer Severne Dakote, je 28. t. m. umrl za srčno hibo.

NOVO DELO NALOŽENO RUDARJEM

Izbirati morajo kamenje iz premoga, delo, ki so ga doslej vršili dečki in stari delavci.

Hazleton, Pa.—Premogovniški podjetniki bodo kmalu pod-kladi naprave, kjer se izbira ka-menje od premoga. Teh ne bo do več potrebovali, kajti premog-arji, ki so uspešni pri Jeddo Coal kompaniji, morajo sedaj opravljati to delo že v rovu. Dečki in stari delavci, kateri so imeli doslej zaslužek pri tem delu bodo odslovljeni, ker jih druž-ba ne bo več rabila.

Pred vzhodom v rove in drugje je dala družba nalepiti lepake, s katerimi pozivlja premogarje, naj sodelujejo z njo in da naložajo le čisti premog v vozike, češ, da bo na ta način kom-panija dobila nazaj trg, katerega je v zadnjih letih izgubila. Premogarji so s to odredbo zelo prizadeti. Ko nalagajo premog v vozike, morajo paziti, da ne pride noben kamen med premog. Vse kamenje morajo premogar-ji skladati na stran, da ga lahko kaaneje pokažejo predelavcem in superintendentu, ki nadzoru-je delo premogarjev. Vse to posebno delo morajo premogarji storiti brezplačno.

Premogarji se pritožujejo, da jih je družba s novo odredbo prisilila, da store več dela, za katerega ne dobijo nobenega plačila. Pri tem se jih pa še prav suženjsko priganja k delu. Najhuje je v sedmem premo-govnem distriktu, ki je bil radi priganjstva znan še prej, predno se je posredila ustanovitve rudarske organizacije v dotičnem okolišu.

Komedija blasfemije ne pride na oder v Bostonu

Sodiščne uradnike je le sram, zato ne bodo tožili profesorja.

Boston, Mass.—Blasfemične-ga procesa na temelju 231 let starega zakona iz časov žigaz-nja carovnic v Massachusettsu proti filozofskemu profesorju dr. Horace M. Kallenu ne bo. Zaporno povelje proti profesorju, ki je bil obtožen bogoklet-stva radi tega, ker je zadnji teden rekel na Sacco-Vanzettijevi spominski prireditvi, da je bil Krist anarhist, je bilo 28. t. m. preklicano.

Uradno pojasnilo se glasi, da bo državni pravdnik prej preštu-diral dotični zakon iz leta 1697, če je še kaj vreden, predno bo storjen kak nadaljni korak. To znači, da najbrž ne bo nobene akcije. Dr. Kallenu je bil v Bethel, Conn., ko je izvedel, da ima biti aretirani. Takoj je br-zojavil policiji v Boston, da pri-de sam tja. Profesor je že na-jel odvetnika in se veselil imen-itnega procesa.

Stavka pekov v Jeruzalemu.

Jeruzalem, Palestina, 29. avg.—Judovski in arabski pekovski delavci v “svetem mestu” so za-štrajkali na predvečer muslimanskega praznika za skrajša-nje delavnika iz 12 na 10 ur. Delavci se pritožujejo, da so morali zadnje dni delati tudi 15 ur dnevno v pripravah za praz-nik. Lastniki pekarij so začeli najemati stavkavke, toda stav-karji so odgovorili s sabotažo. Polivajo moko z oljem v vseh pekarijah, v katere morejo u-dreti.

62 komunistov aretiranih na Poljskem.

Variava, 29. avg.—Policija je včeraj vpadla v več kot sto sta-novanj v Variavi in aretirala 62 dozdavnih komunističnih agi-tatorjev.

Morones, mehliški delavski vodja, na planem

Pojavil se je na delavskem se-stanku, da vidi svet; da ni ni-kamor pobegnil.

Mexico City, 29. avg.—Luis Morones, predsednik Mehliške delavske federacije, vodja de-lavske stranke v Mehiki in bivši minister trgovine, dela in indu-strije, katerega so delavski na-sprotniki obdolžili, da je zaple-ten v umor Obregona, se je vče-ra pojavil v institutu socialne znanosti v glavnem mestu, kjer se je vršil seatek v počast go-stu, delavskemu voditelju iz Ja-panske.

Morones je v svojem govoru dejal, da je s svojo navzočnostjo pokazal, da ni nikamor pobegnil kakor so nasprotniki hoteli uve-riti mehliško javnost. Rekel je tudi, da nima nobenega vzroka, da bi zapustil Mehiko, pač pa bo nadaljeval boj v imenu delav-stva in podpiral vlado Callesa.

Morones prav zdaj vodi stavko telefonist v glavnem mestu. Stavka je tako uspešna, da je ves telefonski promet v glavnem mestu ustavljen in Erickson Te-telephone Co. se bo morala poga-jati s stavkaricami.

Dvanajst obtožencev v zvezi s umorom Obregona je včera-j izjavilo, da se ne čutijo krive.

Neve homatije na poljski konvenciji

Reakcionarji obtožili napredno frakcijo, da je v službi boljševikov.

Chicago.—Konvencija Poljske narodne zveze, ki se vrši ta te-den v hotelu Sherman, je letos prav tako razdeljena v dva tabora kot je bila lani, ko se je bila razcepila v dve konvenciji, na kar je moralo sodišče narediti mir. Letos je toliko razlike, da je napredna stranka na krmlu in nazadnjaki, ki so lani vladali, zdaj napadajo gl. odbor, katerega je sodišče priznalo kot pravilno izvoljenega na lanski konven-ciji.

Na seji v torek je nazadnja-ska stranka obtožila gl. odborni-ke, da so boljševiki, ki hočejo porabiti 17 milijonov dolarjev enotnega premoženja za re-volucionarno propagando. V tem smislu tudi plešo odboru nasprotni ameriško-poljski listi. Gl. predsednik Felix Gabarek je odgovoril, da je vse to navadno natočevanje, pač pa bi se na-zadnjaki radi polastili blaginje, katero bi potem trtili za poli-tične boje na Poljskem. Izvo-ljen je bil odbor treh delegatov, da preiščejo kaj je resnice na obtožbi.

Godbeni delavci robo-lirajo proti vitafonu

Glasovi o stavki v čikaških kinoteatrh.

Chicago.—Unija čikaških mu-zikantov je začela ofenzivo proti uvajanju vitafona v gledališčih, to je “godbi na platnu.” Govo-reči filmi se uvajajo v vsa večja kinogledališča in ker je v filmih tudi godba, se lastniki branijo nadalje uposlediti običajne or-kestre v teatrh. To pomeni, da muzikanti izgube delo. Ker zdaj potekajo pogodbe med unijo in gledališči, je nastal velik spor radi novih razmer. Muzikanti zahtevajo stare pogoje kljub vi-tafonu in se zanašajo na odsrke delavce in operaterje filmov, da pojdejo z njimi na štrajk, če bo treba.

Stavka v Illinoisu teatru v pon-deljek zvečer je bila zmagovita. Gledališče je drugi dan uposlo 13 muzikantov kot je zahtevala unija.

Agitirajo za “Prosveto”!

AMERIŠKE ME-TODE PRIHAJO NA KITAJSKO

Delavci na Kitajskem delajo šestnajst ur na dan. V to-varnah je uvedeno otroško delo. Povprečna mesečna me-zda je od pet do deset dolarjev.

New York, N. Y.—Ameriški delavci, ki so organizirani v kompanijskih unijah, bi storili sebi koristno delo, ako bi študi-rali delavsko situacijo v tovar-nah na Kitajskem, kjer je de-lavstvo neorganizirano in kjer se produkcija vrši po silnem sistemu, ki ga ameriški podjet-niki nazivljajo “ameriški na-črt”.

Povprečni delovnik v kitaj-skih industrijah je šestnajst ur. V silnih tovarnah v Šangaju, kjer so v večini uposlene ženske in otroci, se v času zaposlenosti v poletnih mesecih raztegne ce-lo na dvajset ur. V rudnikih delajo kitajski rudarji od dva-najst do osemnajst ur na dan.

Delavci v kitajskih industri-jahnih arediščih prejemajo od pet do deset dolarjev mesečno. V nekaterih industrijah je me-zda še nižja. Od omenjene vsote prejemajo delavci od onega do treh dolarjev v denarju, ostalo se jim “izplača” v živilih kot riž, koruza in fišol.

Otroško delo je uvedeno v vseh kitajskih podjetjih. Mate-re rodijo otroke v tovarnah in jih jemljejo s seboj na delo vsa-ko jutro. Otroci se gugaljo v ri-beli nad stroji, na katerih delajo njih matere, in vdihavajo stru-pen tovarniški zrak do večera. Otroke, ki ne umrejo v mladih letih radi zanemarjanja ali stra-danja, čaka prilika, da dobe, ka-dar nekoliko odrastejo, delo v to-varni, za katero prejemajo od deset do petnajst centov na uro, in delajo šestnajst ur na dan.

V podjetjih, katere lastujejo Kitajci v Šangaju, dela 13% o-trok, v angleških jih je 17%, v italijanskih in francoskih je pa zaposlenih celo 46% otrok. V nekaterih tovarnah delajo ti o-troci samo za hrano in še ta je plač.

Bedemdeset odstotkov kitaj-skih delavcev ne pozna nikakih nedelj in praznikov. Nekateri praznujejo le kitajsko novo leto. Protektivne delavske postavbe so nepoznane reč v Kitajski. Var-nostne naprave v tovarnah, kar je nekaj izrednega, kjer so, so zelo pomanjkljive, v večina to-varnah jih pa sploh ni.

Delavci spijo kar na zemlji blizu tovarne, ker njih plača me-zda ne zadostuje, da bi si oskrbeli stanovanje. Nekateri si zgrade kolibe iz bambusa in trsa, kate-re jih nekoliko varujejo pred vremenskimi elementi. O sani-tarnih napravah ni niti govora.

To je “ameriški načrt,” za ka-terega se zavzemajo ameriški ka-pitalisti. Na Kitajskem so pod-jetniki neodvisni gospodarji v svojih podjetjih. Delavci nima-jo nikakih pravic; njih življenja-šo v rokah tovarnarjev. Ameri-ški delavci, ki so organizirani v kompanijskih unijah, se morajo zamisliti v položaj kitajskega delavstva, da bodo lahko reali-zirali situacijo, katere nastane v podjetjih, v katerih nimajo de-lavci nobene besede, in v katerih je podjetnikova volja vrhovna oblast. Pridružiti se morajo de-lavski organizaciji, dokler je še čas, kajti ameriški kapitalizem je pridno na delu, da uvede v vseh svojih podjetjih openšapar-stvo.

V Združenih državah se je or-ganiziral odbor, ki bo skušal nu-diti pomoč prizadevanju kitaj-skega delavstva, da se organizi-rali proti napadom podjetnikov in militaristov, ki so sedaj na kr-milu kitajske vlade.

Čikaško delavsko vesti

Zelezničarji odprli urad v Chica-gu. Predsedniška kandidata povabljeni kot govornika na proslavo na Delavski dan. Vozniki izvojevali povnanje meze.

Chicago.—Sprevodniki in vlakospremniki železniški delavci so odprli svoj urad v Transpor-tation postopju.—Zelezničarji so odglasovali z veliko večino za stavko na zapadnih železnica. Odlučite glede tega vprašanja bo izrečena 2. sept.—Lastniki železnice so imeli v drugi polovici leta 1927 9% več profita, kot pa v prvi polovici. Domanja se, da bodo ekatra profiti v tekočem le-tu dosegli vsoto 27 milijonov do-larjev. Zelezičarji smatrajo, da so upravičeni do povlača kot na-grado, ker so s svojo službo pri-pomogli do velikega profita, ka-terega žanjejo železniške družbe.

Strojvodje v čikaškem okrož-ju so prejeli obvestilo iz glavne-ga stana v Clevelandu, da bo v kratkem razpisan poseben asse-ment. Bratovščina železničar-jev je napravila velik korak na-prej glede svojih investicij od prošlega leta. Posebni asse-ment bo razpisan kot končni ko-rak, da se bratovščina izvleče iz situacije, ki je v lanekem le-tu izgledala zelo resna. Rezerv-na sila bratovščine in odločnost članstva sta srečno prestala ne-vihti, ki je bila ena najhujših v zadnjem času.

Uradniki Čikaške delavske fe-deracije ne gojijo nobenega upa-nja, da bi Hoover ali Smith spre-jela njih vabilo, da nastopita kot govornika na proslavi na De-lavski praznik, ki se bo vršila v Vojaškem stadionu. Uradniki fe-deracije pričakujejo, da se bo proslava udeležilo najmanj sto tisoč ljudi. Ako bosta omenje-na sprejela vabilo, bo E. N. Nockels, tajnik Čikaške fede-racije, povabil tudi Norman Tho-masa, predsedniškega kandidata socialistične stranke, da nastopi na prireditvi.

Vozniki, ki prevažajo perilo in so člani lokala At. 712, so izvo-jevali \$2.50 tedenskega povlača. Njih tedenska meza je sedaj \$42.50. Vsako leto dobe tudi dva tedna počitnic s polno plačo.

Privatna trgovina vedno bolj izginja v Rusiji

78 odstotkov potrebnih nabav-ljenih v zadržnih prodajal-nah.

Moskva, 29. avg.—Kakor je razvidno iz pravkar objavljene statistike, kupujeta ruski dela-vec in kmet 78 odstotkov vsak-danjih potrebnih v zadržnih in sovjetskijh (državnih) proda-jalnih, dočim privatni trgovci prodajajo samo še 22 odstotkov.

Obleko, obuvalo, platno in ži-vila kupujejo dandanes Rusi v ogromni večini v zadržnih pro-dajalnah.

Te številke kažejo, da privat-na trgovina v Sovjetski Rusiji izginja bolj in bolj. Statistika dalje kaže, da povprečna plača delavca v Moskvi znaša danes 64 rubljev (\$32) mesečno in mo-skovski prebivalec potroši po-vprečno 45 rubljev samo za hra-no mesečno.

Japonci hujkajo Kitajce na ci-vilno vojno.

Sangaj, 29. avg.—Nacionali-stična vlada obtožuje Japonce, da financirajo novo civilno voj-no v Santungu. V ta namen so oborožili pristase generala Čang Cungačana, bivšega vojaškega gubernerja v šantungski provinci. Vlada je odredila, da gre “krist-janski” general Feng Juhšiang s svojimi četami tja in zatro-vstajo.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Reklamni se ne vračajo.

Narodni: Zbiranje drave (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta; Chicago in Ohio \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta, in na finančno \$9.00.

Naslov na vas, kar ima stik s letom:

"PROSVETA"

3857-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v obljubi n. pr. (June 30-1928) poleg valoga imena na naslovu pomeni, da vam je s tem davcom potekla naročnina. Posvetite jo praviloma, da se vam ne ostavi lot.

ZAKAJ SE PODJETNIKI ORGANIZIRAJO?

Marsikdo še verjame, da se podjetniki organizirajo samo zaradi tega v podjetniških organizacijah, da znižajo ali odpravijo medsebojno konkurenco in da spravijo svoje produkte laglje v denar. Na tem je nekaj resnice, ampak ne vsa. Zgodovina delavskega gibanja pripoveduje vse nekaj drugega in sicer to, da podjetniške organizacije služijo za preprečevanje organiziranja delavcev v strokovnih organizacijah, ponekod pa tudi za oviranje delavske politične organizacije.

Podjetniki nimajo le svojih industrijskih organizacij, ampak imajo še druge, ki vse skupaj ovirajo organiziranje delavcev.

Te organizacije imajo nalogo, da preskrbe stavkokaže in stavkolomice, ako se zahtevajo. Importirajo obojene čuvalje in pobojnike ob času stavke. Ti čuvalji in pobojniki imajo nalogo zlomiti vrste piketov, jih izzvati k nemirom. Ako ima podjetnik veliko naročil ob času stavke in jih ne more izvršiti, ker ne more dobiti zadostnega števila stavkokazev, tedaj organizacija skrbi, da njegova naročila izvrši drug podjetnik.

Podjetniška organizacija skrbi, da se na sodiščih vlože peticije za sodnijsko prepoved. Njena naloga je tudi, da skrbi za prehrano, prevažanje in prenočevanje stavkokazev. Skrbeti mora tudi za parlamentarne zakulisnike, da preprečijo v zakonodajnih zbornicah zakone, ki služijo delavstvu ali pospešujejo napredek. Delo podjetniške organizacije je obširno, kajti skrbeti ima tudi za to, da je spijonaža dobro organizirana med delavci in da so uvedene dobre črne liste, v katere pride delavec, ki agitira med svojimi tovariši za delavsko organizacijo ali na drug način kaže, da ni pohleven hlapec svojega gospodarja in liže palico, ki ga tepe.

Podjetniki, ki niso izredno gospodarsko močni in ne zaposlijo po več tisoč delavcev, imajo v podjetniški organizaciji najboljšo orodje za boj proti delavcem. Kaj bi bili podjetniki brez takih organizacij? Nič! Njih moč bi bila šibka in ne mogli bi se trdovratno vpirati organiziranju delavstva.

Podjetniške organizacije se seveda dele v lokalne, državne in narodne. Vrste imajo pa še druge organizacije, ki zastopajo koristi podjetnikov, kadar to zahtevata podjetniška solidarnost in korist. Skoraj v vsakem mestu je trgovska zbornica, te trgovske zbornice so zopet med seboj zvezane v državno organizacijo in na to v narodno organizacijo—trgovsko zbornico Združenih držav. Ta organizacija je nekakšna rezerva ob času majhnih in velikih stavk, ki deluje lokalno, državno ali pa narodno, kot zahtevajo interesi podjetnikov. Pri zakonih, ki koristijo delavstvu, ta organizacija podjetnikov pride skoraj vedno na pozorišče. Ako je treba skrajšati zakonit pot delavnik za delavke, ali izboljšati odškodninski zakon, zaščititi mladoletne delavce, podaljšati obvezni šolski poduk za mladino, tedaj ta organizacija skoraj gotovo izreče svoj veto. Do danes še ni bilo čitati, da so se trgovske zbornice potegnile za postavne na eden ali drug način, ako ti zakoni res koristijo delavstvu.

Ob času političnih kampanj in volitev izrekajo podjetniške organizacije kdo naj bo kandidat starih političnih strank. Do danes niso trgovske zbornice priporočale takih, o katerih so bile prepričane, da bodo zvesto služili delavstvu in neomajno zagovarjali koristi delavstva. Može je bila kje v kakšnem malem mestu lokalna izjema, toda narodna organizacija tega do danes še ni izvršila.

Medtem ko se podjetniki organizirajo in priznajo zase pravo do organizacije, ravnotako odločno se podjetniške organizacije bojujejo proti organiziranju delavstva. Do danes še niso podjetniške organizacije odprto nastopile proti takozvani pogodbi "politega kužka," s katero se delavec, ako jo podpiše, odreče v ustavi zajamčenim pravicam.

Namen podjetniških organizacij je za vsako ceno ovirati organiziranje delavcev. Kdor tega ne verjame, naj opazuje delo raznih podjetniških organizacij in prišel bo do drugega prepričanja. Iz Savla bo postal Pavel.

VESTI IZ NASELBIN

Dopis bivšega premogarja.

Milwaukee, Wis. — Kot mnogo drugih premogarjev iz države Illinois, sem se tudi jaz odločil, da si poiščem kruha v mestu. Najprej sem se obrnil z rojakom Fr. Loncarnjem in soprogo v Chicago.

Tam smo obiskali gl. urad Slovenske narodne podporne jednote, kjer smo bili prijazno sprejeti. Brat Godina nam je drage volje razkazal vse urade ter predstavil oboje. V tiskarni me je posebno zanimal tiskarski stroj, ki je, se mi zdi, skoro podoben rudniškemu stroju za kopanje premoga, samo da se kolesje bolj počasi vrti.

Zatem smo se podali k našemu staremu znancu, k bratu J. Maurinu na Des Plaines. Rojak Maurin in soproga sta nas prijazno sprejela in tudi pogostila. On je bil tudi nekdanji premogar, sedaj pa, kakor sem videl, je prav na dobrem stališču, kar mu iz arca privoščim in mu želim še nadaljne sreče. Lepa hvala obema za gostoljubnost!

Odpeljali smo se v takozvano slovensko - štajersko metropolo Milwaukee, kjer smo se ustavili pri dobro znanem rojaku Johnu Berčunu na West Allis, Wis. John in njegova soproga sta nam stregla in naju z veseljem sprejela. Ostali smo tam kar štiri dni. Da bi se ne bila tako hitro posušila klet, bi prav gotovo še dlje tam ostali, tako smo jo pa odkurili v Milwaukee za delom. Dobil sem delo pri Simona Body korporaciji. Kdor še ni težko delal, naj tukaj poskusi, in jamčim, da se mu bodo do dobra udje zmešali.

Dela se nič več kot 13 — 14 ur na dan brez vsakega odmora. Delam tukaj že mesec dni, pa se mi niso še roke privadile. Pero držim tako, kot bi imel metlo v rokah. Drugič kaj več o delu, ker danes (nedelja 26. avgusta) moramo vsi na piknik Federacije lokalnih društev SN-PJ. — Joe Widmar.

Zavedemu delavstvu v premljevanje.

Duluth, Minn. — Norman Thomas, kandidat socialistične stranke za predsednika Združenih držav, bo govoril v Duluthu dne 7. septembra ob 8. zvečer v Moose Temple dvorani, 418 W. Superior street. S Thomasom bosta tudi August Claessens in McAllister Coleman. S tem bo dana občinstvu priložnost, da bo slišalo glas socialistične stranke, to je: glas delavske stranke, ki je edina, da ima platformo na zdravi podlagi.

Občinstvo je s tem vabljen, da se udeleži tega shoda; vabim tudi sodruge in somišljenike iz železnega okrožja, komur je mogoče priti v Duluth na ta večer, da pride, kajti žal ne bo nobenemu, ker malokrat imamo priložnost slišati govornike, ki imajo vpogled v politično situacijo z vidika poštenosti in pravice.

Demokratje in republikanci nas bližajo že precejšnjo vrsto let, kar se pa godi od leta 1914 naprej, pa prekaša že vse meje, in čas je tu, da se delavstvo združi in napravi konec demokratsko-republikanski korupciji, in da vzame vajeti v svoje roke!

V jeseni se bo videlo koliko se je delavstvo naučilo do tega leta: videli bomo inteligenco "svobodnih" ljudi po tem, ko se bodo šteli glasovi.

V velenostnih listih vidimo dan za dnevom imena Hoover in Smith. Zakaj pa to žolto časopisje (če se more tako imenovati) ne omenja Thomasa? Zato, ker ve, če bi preveč pisali o njem ter o programu socialistične stranke, da bi se delavstvo le moglo prebudilo in bi oddalo glasove Thomasu, kar bi bilo v škodo veliki denarni močnjaki ter v korist delavskemu razredu.

Kapitalistični stranki bosta potrebovali v tej kampanji do dvajset milijonov dolarjev. Darovani bodo iz velike denarne močnje, ki jo je napolnilo umsko in ročno delavstvo, po vrhu bodo pa delavci še posebej darovali s tem, da kupujejo znake Smitha in Hooverja v 10c prodajalnah.

Kaj pa prispevki delavcev za kampanjo socialistične stranke? Koliko boste dali delavci za va-

PROSVETA

šo stranko? Socialistična stranka, če bi mogla dobiti vsaj pol milijona dolarjev, bi bila v stanu prinesiti svoje govornike v vse kraje Zdr. držav, in še bi ji nekaj ostalo.

Slovenski delavci, podpirajte to stranko kolikor morete denarno in moralno, da bomo vsaj enkrat lahko rekli, da smo delovali skupno za svoje interese.

Vabim še enkrat, da pridete na shod poslušat dobre govornike.

Zadnjič sem čital v Duluth News Tribune, da so čikaški Jugoslovanci za Hooverja. Seveda je umljivo, da vai niso, pač pa je bilo precej uglednih Slovanov z imeni označenih, za kar seveda imajo pravico. Ali med temi imeni je bilo ime mladega rojaka, mojega prijatelja 8. redne konvencije SNPJ, kar me je tako iznenadilo, da sem prečital trikrat in še ne morem verjeti, ali je to resnica ali ne.

Danes pa vidim ravno v istem listu, da je 36 profesorjev poslalo klic vsem šolam ter učiteljem v deželi, da naj podpirajo Normana Thomasa, kandidata socialistične stranke, in ta klic je bil podpisan po profesorju Paul Douglasu s čikaške univerze. Torej, ameriški intelektualci so za Thomasa, slovenski pa — za Hooverja.

Upam, da se bo pred volitvami obzornje bolj čistilo ter da bo delavstvo toliko spregledalo, da bo oddalo svoje glasove socialističnim kandidatom. Tukaj, delavci, se vam ni treba bati, da vas bo jeklarski vohun zatožil, kajti nobeden ne bo vedel kako glasujete. Naprej za socialistično! — J. Kobi.

Vrtna zabava Narodnega doma.

Indianapolis, Ind. — Slovenski narodni dom priredi dne 1., 2. in 3. septembra vrtno zabavo na prostoru Slovenskega narodnega doma.

Uljudno vabimo vse Slovence in Hrvatce iz naselbine in bližnje okolice na veliko udeležbo. Za lačne in žejne ter zabave željne bo preskrbel — odbor SND.

NOVI NASLOV JUGOSLOV. KONZULATA V CHICAGU.

Urad jugoslovanskega konzulata (kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev) v Chicagu, Ill., naznanja, da s 1. oktobrom preseli svoje pisarniške prostore na sledeči novi naslov: Consulate General of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes, 840 No. Michigan avenue, Room 410, Chicago, Ill.

PROBLEMI PRISELJENCA.

Veterani morejo zahtevati odškodnino do 6. aprila 1930.

Vprašanje: Ali je na kak način mogoče za bivšega vojaka v svetovni vojni, da bi vložil prošnjo za kompenzacije, ako je že preteklo pet let, odkar je postal onemogočen? — E. F., Fresno, Cal.

Odgovor: Veteran's Bureau je ravnokar podaljšal rok do 6. aprila 1930 za vložitev prošnje za odškodnino, ki jo bivši vojaki svetovne vojne zahtevajo za onemogočenje, nastalo po odpuštvu iz vojske. Treba pa navesti tehten razlog, zakaj ni bila prošnja vložena v roku petih let po nastalem onemogočenju. To treba razložiti v obliki zaprisežene izjave affidavit pred okrajnim uradom (Regional Office) veteranskega urada.

Medparlamentarci zaključili kongres.

Berlin, 29. avg. — Kongres Interparlamentarne unije je bil večer zaključen. Na zadnji seji so s precejšnjo emfazo satire razpravljali o Wilsonovem principu "samoodločevanja narodov," o katerem so zaključili, da je še danes le prazna fraza. Mnogo narodov je še, ki ne smejo sami odločevati o svoji usodi.

Palestina odpravi berače.

Jerusalem, 29. avg. — Armada beračev, ki že stoletja poseda okoli "svetih krajev" v Jeruzalemu, se bo morala seliti. Palestinska vlada namerava prepovedati beračenje na javnih mestih.

Pastorki ameriških državljanov

Vprašanje: Oženjen sem z vdovo, ki ima dva majhna otroka. Ona in otroka živijo v starem kraju. Nedavno sem postal ameriški državljan. Ali morem poslati po ženo in otroka kot priseljenca izven kvote? Ali bi bilo lažje dobiti vizo za otroka, ako ju zakonito adoptiram? — B. K., Harrisburg, Pa.

Odgovor: Vaša žena je upravičena do priseljeniške vize izven kvote, ali ne njena otroka. Ona mora priti le kot kvotna priseljenca. Adoptacija ne bi nič pomagala, kajti le oni adoptirani otroci uživajo iste pravice, kar se tiče priseljavanja, kot lastni otroci ameriških državljanov, ako se je adoptacija zakonito izvršila pred dnem 1. januarja 1924.

Vaša žena pa more po svojem prihodu v Ameriko zahtevati, da se njenima otrokoma prizna pravica do prednosti v kvoti. Tako pravico imajo vsi inozemci, zakonito pripušeni v Združene države. Naj takoj pošlje otrokoma "affidavit of support," na kar naj se otroka priglasi na ameriškem konzulatu. Na drugi strani pa more Vaša žena po enoletnem bivanju v Združenih državah postati sama ameriška državljanica, na kar bo imela pravico zaprositi za izvenkvotno vizo za svoja otroka.

Pristojbine za vizo.

Vprašanje: Koliko je treba plačati za priseljeniško vizo in koliko za vizo nepriseljencem? — A. D., Joliet, Ill.

Odgovor: Redna pristojbina za priseljeniško vizo je \$10 namreč \$1 za prošnjo in \$9 za samo vizo. Pristojbina za vizo za nepriseljenca (osebo, prihajajočo začasno v Združene države radi posla ali zabave) pa je različna. Viza znaša namreč toliko, kolikor država, h kateri potnik spada, zahteva za enako vizo od Amerikancev. Na podlagi vzajemnih sporazumov ne zahteva se nikak viza pristojbina od nepriseljencev iz Albanije, Belgije, Danske, Estonije, Finske, Nemčije in Švice. Pristojbina za nepriseljenca iz Avstrije, Luksemburga in Jugoslavije znaša \$2, za one iz Portugalske \$3.50. Nepriseljenci pa iz Velike Britanije in Irske morajo plačati \$10, kajti ti dve državi nimata nikakega dogovora z Združenimi državami.

Tujerodni volilci.

Vprašanje: Ko se sedaj toliko govori o "foreign vote" v Združenih državah, bi se moglo doznati, koliko je pravzaprav teh tujerodnih volilcev najbolj številnih narodnosti v tej deželi? — C. K., New York.

Odgovor: Glasom ljudskega štetja od 1. 1920 je bilo v Združenih državah 3,814,910 naturaliziranih moških in 2,893,787 naturaliziranih žensk, skupaj torej 6,708,697 naturaliziranih državljanov. Od teh 1,213,451 je prišlo iz Nemčije, 674,921 iz Irske, 509,561 iz Rusije, 487,639 iz Angleske, 423,692 iz Švedske, 419,713 iz Italije, 302,635 iz Poljske, 238,032 iz Norveške, 204,660 iz Avstrije, 158,660 iz Čehoslovakske, 127,539 iz Danske, 106,183 iz Madjarske, 58,873 iz Finske, 38,816 iz Jugoslavije, 33,233 iz Litve, itd. Treba je pripomniti, da treba sprejeti z veliko rezervno, one številke, ki se nanašajo na one dežele, glede katerih so nastale politične spremembe v l. 1918. Jako mnogo naturaliziranih državljanov, baje izvirno iz Avstrije ali Madjarske, prihaja pravzaprav iz Jugoslavije.

Mestno in podeželsko prebivalstvo.

Vprašanje: Kakšno je razmerje med prebivalstvom v mestih in na deželi v Združenih državah sploh in novoangleških državah posebej? — P. S., Lowell, Mass.

V sestorici novoangleških držav je skoraj 80 odst. prebivalstva bilo mestno. Največ mestnega prebivalstva je bilo v državi Massachusetts, kjer je znašalo 97.5 vseh prebivalstva. Brezdvomno bo prihodnje ljudsko štetje, ki se bo izvedlo l. 1930, izkazalo še večje razmerje mestnega prebivalstva, kajti pritok iz dežele v mesta

OPAZOVANJA

Kapitalizacija revščine.

V letošnjem volilnem kampanjskem teatru se tudi prominentno, torej z nekakim ponosom, razkazuje slika revne bajte iz "svetnih" Irske, v kateri so bili rojeni predniki gospoda demokrata Al Smitha, ki je kandidat za predsednika Združenih držav.

To ni edini slučaj, ki kaže, kako Smith kapitalizira revščino svojih očetov. Dovolj je krika tudi o "tenementih" in "side-walkih" na zapadni strani proletarskega New Yorka.

Bajta, iz katere izhajajo Smithi, naj bi bila sentimentalni simbol demokratičnosti. Saj je tudi rojstna kabina Abrahama Lincolna nikdar manjkajoč ornament njegove biografije in slave.

Nedavno smo videli v slovenski publikaciji fotografijo bajte iz okolice Črnomlja, ki ni videti nič bolj od kolibe Smithovih dedov in malo bolj od Lincolnove kabine. Bajta je prazna — njeni bivši gospodarji so v Ameriki. Škoda, ker ni njen bivši lastnik kandidat vsaj za konfederca na demokratskem tiketu!

Kaj pa imajo irske, degovske ali kranjske bajte opraviti s kandidaturami v Ameriki? Stari oče španskega krznarja, ki je ropal trgovske ladje, je lahko imel ciganski šotor, ki je še bolj primitivno bivališče — če je primitivnost znak demokracije in vseh čednosti.

Kaj ima primitivno irsko življenje, ki je še danes primitivno, ali pa kalabriško, črnogorsko,

je mnogo večji od pritoka iz mesta v poljedelske okraje.

Odhajajoči inozemci in dohodninski davek.

Vprašanje: Bom kmalu odpotoval iz Združenih držav. Kakor aldim, si moram priskrbeti potrdilo o plačilu dohodninskega davka. Prišel sem v Združene države začasno na obisk. Ako moram plačati davek, koliko znaša? Prosim, razložite mi to. — P. O., N. Y. C.

Odgovor: Nikak inozemec ne sme oditi iz Združenih držav, ako ne dokaže, da je v zadostili svoji davkoplačevalni dolžnosti. V to svrhu treba priskrbeti si od davkarja (Collector of Revenue) potrdilo, da se je v zadostilo predpisom glede dohodninskega davka (income tax). Tako potrdilo (Form 10400) se zahteva toliko od inozemcev, ki so tukaj nastanjeni (resident), kolikor od onih, ki niso nastanjeni (non-resident). Vsi priseljenci, ki so bili pripušeni v to deželo za stalno bivanje, se smatrajo kot "residents" in imajo pravico do istih odbitkov kakor državljanji Združenih držav. Normalni davek na njihov obdavčljivi dohodek (t. j. na dohodek, ki preostaja po vseh odbitkih) znaša eden in pol odst. na prvih \$4000, 3 odst. na prihodnjih \$4000 in 5 odst. na ostali dohodek. Za nepriseljenca pa znaša normalni davek 5 odst. za ves čist dohodek po osebnem odbitku od \$1500.

Turisti, dijaki in drugi, ki so začasno pripušeni, ne postanejo "residents" in morajo plačati 5 odst. na svoj obdavčljivi dohodek. Osební odbitek (personal exemption) znaša za iste \$1500, naj bodo samci ali poročeni, in oni nimajo pravice do nikakih odbitkov za odvisne osebe (na pr. za otroke). Edina izjema velja za nenastanjenca iz Kanade in Mehike.

Nastanjeni inozemci, kakor znano, pa imajo pravico do odbitka za sebe v znesku \$1500, ako so samci, in \$3500, ako so poročeni in živijo skupno z ženo, in še do odbitka od \$400 za vsako odvisno osebo, naj ista stanuje kjerkoli. Davčni odstotek, kakor rečeno, znaša le eden in pol odst. na prvih \$4000 dohodka, ki preostanejo po odbitju zgornjih odbitkov.

FLIS.

Smithov elektor resigniral.

Jackson, Miss.—John R. Talley, predsednik elektor demokratske stranke v tej državi, je naznanil, da odlaga elekturo, ker noče glasovati za Smitha.

albansko ali macedonsko življenje opraviti z moderno demokracijo? Ameriški pes najbrž nima pojma o demokratski politiki, ampak iz irskega simbola Smithove demokracije bi zbežal prvi dan.

Ce bi bil Smithov oče ostal v svoji bajti na Irskem in obdržal sinčka pri sebi, bi ne bil sin nikoli predsedniški kandidat niti govornik v New Yorku; bil bi ponizen hlapec in k večjemu "father," ako bi ga oče dal v višjo klostroško šolo. Tudi newyorški "tenementi" in "side-walki" še niso nobena lestva visokih stolčkov; če bi bili danes milijon Smithov, Giovanni in Goldschmitov kandidirali za prezidenta.

Lincoln ni velik radi tega, ker se je rodil v kabini iz hlodov. Če bi Smith predsednik in res kdaj velik — kar pa ne kaže — ne bo radi tega, ker se je njegov stari rodil v kolibi na Irskem.

V New Yorku so druge razmere kot na Irskem in Smith je slučajno zajadral v politične kroge, ki so igračka v rokah mnogih ekonomskih interesov. Znal se je prilagoditi tem krogom — in ti krogi so ga dvignili na gornjerski stolec ter mu porinili kandidatsko bandero v roke. Smith je plod newyorških, ameriških razmer, ne pa razmer irske bajte.

Ljudje, ki hočejo veljati za demokrate in si delajo reklamo z revščino iz primitivnega življenja, so bolni. Za odpravo revščine na edino pravi način — čejo ganiti s prstom. Potrebna jim je za politični kapital.

IZ PRIMORJA

V Pulj izpreminjajo primke takole: Ančić Anici, Grzetić Bani, Klansberger Chiusamonti, Perković Merani, Svič Marini, Schwarzer Neri, Sugar Raggi, Ujčić Bonomo. Temu se pravi "prevajanje primkov v prvotno italijansko obliko."

Pretepen in obsojen. V oktobru leta 1926 je bil v Buzetu napaden Ivan Klarič. Pet fašistov je navalilo nanj. Ranili so ga in zdraviti se je moral dolgo časa. Klarič je zaveden Hrvat. Zato ga fašisti sovražijo in zato so ga napadli. Naravno, da je Klarič tudi napadalec. V Buzetu so bili obsojeni vsak na 50 lir globe. Eden je medtem umrl. Pri razpravi glavne Klaričeve priče niso bile zaslišane. Trije napadalcu so se pritožili proti globi in vrnila se je druga razprava v Pulj. Sodniki so opustili to terjico in niso dopustili, da bi bile zaslišane Klaričeve priče. Klarič je obsojen na plačilo stroškov druge vrste. Fašistična justica. Napadalcu si manejo roke od veselja, da smejo poljubno ubiti iz Hrvatce.

Predsednik bivše čitalnice v Podbrezju obsojen na dva meseca zapor. V malem selu Podbrezju pri Buzetu so imeli čitalnico, kateri je predsedoval Anton Rašpolič. Predsednik je bil Joakim Rašpolič. Društvo je bilo razpuščeno, predsednik in podpredsednik pa sta prišla pred stroge laške sodnike v Pulj. Razprava se je vrnila v odsotnosti ovaditeljev. Nihče ni bil pozvan za pričo. Državni pravdnik je predlagal za oba Rašpoliča šestmesečni zapor. Tožba in obsojenost temelji na tem, da je bila vkinjena čitalnica kot društvo nevarno za državo. Branitelj dr. Artusi je navajal, da je bila vkinjena čitalnica društvo v skladu s 5 do 6 hiš, kjer so čitali "Istarsko Rijet," "Edinost" in "Azione." Pri preiskavi so našli samo te liste in nekaj zabavnih knjig. Kljub temu je bil obsojen Anton Rašpolič na dva meseca in pol v zapor ter na globo 1600 lir. Joakim je oproščen.

O lopovih, ki kradejo živino v Istri, poročajo laški listi dan dan. Nobene varnosti ni več v tej nesrečni deželi. V Zagrebli-čih pri Sv. Lovrencu so odpeljali tatovi kmetu Janku vola, vrednega 3000 lir, in šest ovac. Pravočasno se ni zgledil v kakom Alojziju Uršič iz letnika 1906. Pred sodnijo v Gorici je bil radi tega obsojen na dva meseca zapor.

Vesti iz Jugoslavije

SARAJEVSKI SKOF SARIĆ O KOROSČU.

Zanimivo izvajanje bosanskega visokega cerkvenega dostojanstvenika. Poslednja boja med jugoslovanskim klerom.

(Izvirno.)

Ljubljana, začetkom avgusta. K članku "Radič je od Boga poslan," ki smo ga zadnjič objavili v "Prosveti," smo isto določno ugotovili, da je politika, ki jo vodijo jugoslovanski duhovniki, pa naj bo to od katoliške ali pravoslavne struje, silno škodljiva za jugoslovansko prebivalstvo. To se je posebno dobro videlo šele sedaj, ko je katoliški duhovnik dr. Anton Korosć iz gole osebnosti ambiciozno prodal načela slovenske ljudske stranke in se udinjal veselskemu meščanskemu režimu samo zato, da je dobil mesto predsednika v beograjski vladi. Sicer pa ni, da bi kritiziral zgolj je katoliškega duhovnika dr. Antona Korosća, kajti tudi drugi so potrebni, da se jih v politični javnosti dobera razkrinka, kajti baš v tej dobi splošne gospodarske politične normalizacije, je to najbolj potrebno.

Zanimiv pa je v zadnjem času boj med slovenskim klerikalizmom ter s predstavnikom bosanskega klera dr. Sarićem, sarajevskim škofom. Kajti ugotoviti je treba, da se prav noben slovenski in niti demokratični najhujši list, ni tako ostro obsodil dr. Korosća, kot ravno oficijelni organ sarajevskega škofa dr. Sarića. (Op. dop.: V Jugoslaviji je namreč tako, da politizirajoča duhovščina vzdržuje tudi posebne politične novine, ljubljanskega "Slovenca" na pr. ki je sicer glasilo slov. ljudske stranke, je tudi glasilo — dr. A. B. Jegliča, ljubljanskega kneževskega škofa.)

Ta silno zanimiv boj med škofi in višjimi cerkvenimi dostojanstveniki pa kaže tudi na moralno kvalifikacijo te politizirajoče duhovščine.

Glasilo sarajevskega škofa dr. Sarića "Katolički Tjednik" namreč piše v eni izmed zadnjih števil o dr. Korosću in Stjepanu Badiću, hrvatskem klerikalcu, članu HPS, to je hrvatske pučke stranke, ki je v Korosćevi vladi prevzel resor ministra za socialno politiko, sledeče:

"Korosć je postal duhovni vodja HPS, kar je razvidno tudi iz razmerja med ljubljanskim 'Slovencom' in zagrebško 'Narodno politiko.' Iz Baričevega članstva v Jugoslovanskem klubu in iz njegovega podpredsedništva mesta in iz upornega vztrajanja v klubu po starihoviti žalitvi celega hrvatskega naroda. Ta g. dr. Korosć se je tesno združil z radikali potom blejskega pakta. Podpira jih še potem, ko je zločinski radikal ubil Hrvate. Niti na misel mu ni prišlo, da poda demisijo vsaj dotlej, dokler se stvar ne razčisti. Uporno vztraja na položaju, krvavo duši demonstracije, v svojem glasilu pa meče krivdo na opozicijo, ko so Hrvati še v agoniji od zadanih ran, jim preči z vsemi zakonskimi sredstvi, končno pa trdi uporno in po toliko jasnih in nedvomnih protidokazih, da je dejanje Puniša-Radića osebni obračun in deo pojedince, kakor da to ni, mlo tečno, pred končno preiskavo nedovoljeni apriorizem.

Barić, mesto da bi se sedaj umaknil in da se pred bližnjo propadajočo stranko pri prihodnjih volitvah na strani Hrvatov počaka na rešitev hrvatskega vprašanja, in tako ohrani stranko vsaj v častnem spominu dušnega ponovnega vstajenja, vztraja v Korosćevi radikalni stranki. Po vsem tem naj še govorimo o ljudeh v imenu katoličanstva. Ali s takimi potezami stranka, ki toliko maha z zastavo katolicizma, ne škodi katolicizmu?"

"Nam je, to moramo priznati, zelo drago, da je dr. Barić stopil v ministarstvo Bachovih hrvatske. S tem je prenehala dvo-

lična politika, ki je omogočila, da glasilo Stjepana Barića udriha po zaveznikih. G. Stjepan Barić sam pa podpira ono, kar njegovo glasilo napada. Vsakdo bo razumel, da mora taka 'katoliška morala' izzvati ostre proteste. Ni dvoma, da bo stranka, ki jo vodi taka katoliška morala, propadla. S tako stranko obracunavajo njeni pristaši sami."

Ta članek je iznova prav lep dokaz, kakšna je pri nas politika in kaka politična trenja nastajajo med izvoljenimi in neizvoljenimi Jugoslavlani. Iz moralnega naziranja je to pisanje interesantno še toliko bolj, v kolikor se medsebojni politični konurentje napadajo in kritizirajo svojo politično moralo, ki je v bistvu enaka od tega ali onega katoliškega, pravoslavnega, muslimanskega in meščanskega politika. Vsi imajo eno samo veliko stremiljenje: proti kakršnimkoli sredstvi na oblast in imeti v svojih rokah usodo delovnih narodov Jugoslavije. Sedaj ima to oblast slovenska ljudska stranka, a dvomimo, da bi tudi hrvatski kleriki bolj skrbeli za interese in sedaj tolikokrat obljubljene ugodnosti delovnemu ljudstvu, temveč tudi sami bi gledali najprej za lastne žepce, kakor deli sedaj itak vsaka vladna stranka.

KRIŽEVA POT SLOVENSKE RUDARJEVE.

Trbovlje, v avgustu 1928.

O križevi poti naših rudarjev je bil že velikokrat govor, kajti splošno je znano, v kako sila slabih razmerah živi rudarski proletarijat v Sloveniji. Vedno grozi našemu rudarskemu delavstvu rezposelnost, posebno ker "nacionalizirana" Trboveljska Premogokopna družba uvaja takozvane "delavske praznike," to se pravi, da odpušta svoje zaposlene rudarje na dopust.

Že to je slabo, ker rudar niti takrat, ko je pri podjetju uslužben, ne zasluži toliko, da bi lahko in vsaj primerno preživel svojo mnogostevilno družino, toda koliko slabše pa je takrat, kadar ga njegov poslodajalec — TPD (trboveljska premogokopna družba) — odpusti na praznovanje. Da morajo biti v tem oziru nastale delavske razmere res silno mizerne, pa je razvidno tudi iz pisanja meščanskega časopisja. Ljubljanski ugleden demokratični list "Jutro" je v enem članku, kjer razpravlja o "Križevi poti rudarjev," objavil naslednje za razmere v naših rudarskih krajih zelo pomembne besede: "Življenje naših rudarjev pa je danes res pravi križev pot. Enkrat jim podjetje pove, da ni dela in da jutri 'lahko' ostanete doma, ker se bo delalo v reduciranem obsegu; tako je rudar čisto več brez posla, kakor zaposlen. Ko je zaposlen, slabo zasluži, ko je brez posla pa nič in zanj tudi ni brezposelnih podpor. Stanovanja so obupna, mnogim služi slama za blazino in zrak za odelo. Bolezen razšarja med njimi. V tako obupnem položaju je strah pred starostjo in onemoglostjo še strašnejši. Zato je razumljivo, da polagajo rudarji največjo važnost na ureditev svojega starostnega in invalidnega zavarovanja. Ko je bila sedaj skoro dve leti na vladi SLS, in ko je bil od rudarjev izvoljen poslanec dr. Gosar, celo socialni minister, so bili rudarji trdno uverjeni, da bo to vprašanje SLS vendarle uredila, ker je bilo za to časa dovolj in pa možnosti, saj je bila vlada v popolni odvisnosti od SLS in bi torej mogla SLS ureditev kratkoročno diktirati. Pa leta so minila, SLS je prišla domov, zavarovanje rudarjev pa je ostalo tam, kjer je bilo, odnosno je še celo poslabšano. Pa SLS ni smatrala za ureditev rudarskega vprašanja dejstva, da so se po manjšale pokojnine in podaljšale službeno doba. Tako 'urediti' zna vsakdo in ni treba, da je to 'socialna SLS'."

Samo škoda je to, da ta list, ki stalno udriha tudi po slovenski ljudski stranki, ni napisal, kako je tudi samostojna demokratska stranka skrbela za rudarski proletarijat v Sloveniji. In ta list ni povedal celo, da je bila SDS (samostojna demokratska stranka) tista, ki je bila takrat na vladi, ko je njihova gospodarska centrala TPD, kjer so SDSarji privrati začeli odpuščati rudarje iz službe.

Drugače je pri nas v Trbovljah, Zagorju in Hrastniku precej navadno. Delavske stranke, posebno socialistična stranka pridobiva vedno večji ugled, ali delavstvo in uradništvo še ni toliko zavedno, da bi vodilo delavsko socialistično stranko, nego je še vedno pod taborom SLS ali pa SDS.

Lepo izobraževalno in socialno delo vrše razne delavske organizacije, zlasti delavska izobraževalna organizacija "Svoboda" ter Zadrugne organizacije, ki stalno napredujejo in naraščajo po številu članstva in odjemalcev.

Počasi narašča, razredna zavest tukajšnjega delavstva in rudniškega namestništva. Vedno več jih je, ki so spregledali protidelavsko in protisocialno politiko meščanskih voditeljev, ki dosledno in odkrito podpirajo delničarje velike Trboveljske premogokopne družbe.

Pričakovati pa je, da bodo v prihodnosti v teh krajih nastale čisto druge razmere in da se bo s povečanjem socialistične zavesti izboljšal tudi gospodarski in socialni položaj tukajšnjega rudarskega namestništva.

Obup in indiferentnost izginjata in vse gre postopoma po čisto normalni poti nazgor. Delavska politika postaja na vseh poljih konsistentnejša in to je znak delne konsolidacije delavskega gibanja v rudarskih revirjih Slovenije.

M. V. delavec rudar.

Smrtna nesreča v Ljubljani.

Dne 12. avgusta so bili šetali na Aleksandrovi cesti v Ljubljani priče razburilivega prizora ob gradišču se palači Poštne hranilnice nasproti Narodnega doma. 24letni Vinko Maznik, samec, pristojen na Rako pri Krškem, zaposlen pri gradbi palae kot strojnik za različne stroje, ki se rabijo pri stavbi, je pregledoval električno napeljavno v notranjosti stavbe. Maznik je pri tem nesrečno prijel za žico in padel osem metrov globoko v klet, kjer je obšel za težko rano na glavi.

O nesreči je bila takoj obveščena rešilna postaja, ki je poslala avto na mesto nesreče. Poskušali so ponesrečenega spraviti v umetnihih dihanjem k življenju in dr. Rus mu je dal injekcije, a vse zaman. Ko je prispel policijski zdravnik dr. Avramovič, je mogel ugotoviti samo smrt. — Truplo nesrečnega Maznika, ki je slovel kot dober in marljiv delavec, je bilo prepeljano v mrtvašnico. Tragično pri nesreči je, da je pokojnik baš pred par dnevi hotel zapustiti službo, a se je podjetju, ki je znalo ceniti njegovo sposobnost, posrečilo pridržati ga še nadalje v službi.

Smrtna kosa. Umrla je v Rožni dolini c. VI št. 10 Marija Pogacnikova rojena Rebec, uradnica na tukajšnjem glavnem kolodvoru. — V Ljubljani je umrl magistratni sluga v pokouju Anton Mohar. — V Hiralnici av. Jozefa v Ljubljani je umrl nadspovednik v pokouju Jernej Vilhar.

Nesreča pri mlatilnem stroju. 42 letni delavec Ferdinand Čebin iz Kotredže, zaposlen v Preserjah pri Braslovcah, je do bil pri mlatilnem stroju težko telesno poškodbo. Na odredbo okrožnega zdravnika je bil prepeljan v javno bolnico v Celju. Službojoči zdravnik, ki ga je pregledal, pa je mogel samo ugotoviti, da je Čebin med potjo umrl.

Umrl v Celju. Dne 9. avg. je umrla Marta Remsova, žena kočarja iz Suhadola pri Rečici, stara 36 let, naslednji dan pa stara devetletna hčerka Valpurga, obe na škrlatni. Dne 10. t. m. je umrl Martin Pišek, 69letni dminar iz St. Jurja, in Jakob Podergaja, 50letni hlapec iz Loč, oba v javni bolnici.

Zanimivosti v Fiel-dovem muzeju

Ostanki peruvijanskega barbarstva na razstavi.

Chicago. — Štiri človeške glave, odsekane od trupla žrtev, katere so bile ujetke po peruvijanskim loveh ljudi, so sedaj razstavljene v oddelku antropologije v Fiel-dovem naravno-historičnem muzeju. Glave žrtev niso večje od navadne oranže. Peruvijanci so poznali posebni proces stiskanja glav svojih žrtev, kateri je še neznan sodobnim naziskovalcem Peruvija. Čeprav so glave žrtev skrčene na četrtino prejšnje velikosti, so njih naravne poteze dobro ohranjene.

Dejstvo, da glave ene žrtev nosi karakteristične poteze evropske žene, odpira široko pot spekulacijam. Kdo je bila in kako je prišla v roke divjakom, kjer jo je zadel kruta usoda, bo najbrž ostala skrivnost za vedno. Druga glava nosi znake Evropejca, ostali dve sta glavi Indijancev.

Skrčene glave omenjenega tipa so produkt krute umetnosti, znane edino indijanskemu plemenu Jivarov, ki žive v še malo raziskanih pokrajinah v gornjem delu Amazona, v vzhodni Andeanskega gorovja, meni dr. William M. McGovern, ki je preiskoval kraje v Jivari. McGovern je kurator južno-ameriške etnologije v Fiel-dovem muzeju in je spisal več knjig o raznih pokrajinah v Južni Ameriki.

Mnogo raziskovalcev se je podalo v Jirano pokrajino, da bi se seznanili s tajnim procesom skrčenja glav. Mnogo izmed njih je plačalo svojo radovednost z življenjem, ko so padli v roke divjakom.

Proces stiskanja glav je še vedno običaj med jivarskimi Indijanci in se še vedno prakticirajo. Peruvijanska vlada je skušala zatreti ta krut običaj, toda dosedaj še ni dosegla velikega uspeha, kajti njena oblast nad divjimi rodovi v pustinja države je zelo omejena.

Delavka na jugu se zanimajo za izobrazbo

Na odru prirejajo igre iz delavskega življenja.

Burnsville, N. C. — "Scena v tobačni tovarni je bila ena najboljših, kar sem jih še videl v igrah," je izjavil organizator delavske organizacije, ki je bil navzoč pri predstavi, katere so priredile delavke, ki pohajajo poletno šolo, katere je pod vodstvom organizacije.

Igra, katero so predstavljale, je bila vzeta iz življenja delavk v tobačni tovarni. Na odru so se vrstile scene, kakor se dogaja redno v tovarnah. V igri so nastopali bosaje, predelavke, voluhi in podjet. Podrepniki. Sistem priganjstva, ki je v običaju v tobačnih tovarnah, je bil jasno predvajan v vsej svoji krutosti. Zadnja scena je predočila upor delavcev in delavk, ki so se organizirali in sklicali stavko, da naredo konec neznanim razmeram.

V zadnjem času so delavke priredile že tri igre, ki so bile vzete iz življenja delavstva na jugu, ki dela v bombaznih in tobačnih tovarnah. Vse so bile dobro izvajane in zanje je bilo veliko zanimanja. Na ta način, s prirejanjem iger, se delavci in delavke izobražujejo in razširjajo razredno zavest med svojimi tovariši.

Oče ustrelil sina in potem — molil.

Chicago. — Arthur F. Falk, 2643 N. Sayre ave., komisar mestnih parkov na severozapadni strani, je 28. t. m. zjutraj ustrelil svojega 22-letnega sina Eldreda, ki je prišel zjutraj domov, potem ko je vso noč poplaval. To je očeta tako razkažilo, da je vzel puško in ubil fanta vprito njegove matere in sestre. Takoj nato je Falk telefoniral policiji: "Pridite takoj, ubil sem svojega sina, Bog mi odpusti." Ko je policija prišla, je našla očeta, ki je klečal poleg sinovega trupla in molil.

ZDRAVSTVO

O endokrinni sekreciji.

Spomnimo se sedaj še onih žlez, čijih produkti nimajo pomena samo za individuum, ampak preko njega: za razvoj njegove vrste t. j. spolnih žlez, modes in jajčnikov. Prva proizvajajo seme, druga jajčeca in veljajo v tem pogledu za zunanje-ekskretorične žleze. Poleg teh izločkov pa proizvajajo še druge, prikritke hormone, možkoseksualne in ženske seksualne, katere v modesih in v jajčniku nastanjene stahice večjajo te inkrete v telesne sokove, še ni ugotovljeno, kakor tudi hormoni še niso dovolj raziskani.

Inkretorični učinek genitalnih žlez je splošen in spolno specifičen. V dobah razvoja učinkuje pospešujoče na zakaščenje, tako, da se izraža pomanjkanje teh hormonov v neovirani rasti osobito dolgi, cevnatih kosti, v takimenovanem evnuhoidizmu. Uničenje generativnih žlez, ima za posledico zastoj v razvoju in rasti zunanjih spolovil, kot izpad seksualnega življenja. Pri moških glas ne mutira, vse oblike telesa se bližajo ženskim. Sekundarni seksualni znaki izostanejo: brada ne poganja, koža je slabo a kočinami porašča, mnogi odebele na tipičen način, pškoro vsi sloko rasti, osobito spodnje okončine so podaljšane (sedeci velikani). Intelekt zgodnjih moških kastratov ne trpi: nedostaje pa njihovi duševnosti tipični moški znakov: poguma, drznosti, podjetnosti, reskosti, stvarnosti in ostrine. Slishe, dasi ne tako jasno izražene pojave opazujemo na raznih moških kastratih. Seveda o'kaki pospešeni rasti v teh primerih ni moči govoriti.

Pri pojavi hipogonitalizma in hipogonitalizma ni prezreti, da so tangirane v večji ali manjši meri tudi funkcije raznih drugih endokrinnih žlez, kot timusa, gručice in hipofize.

Pri ženskah so še najboljše študirani izpadki, ki jih prinašajo ženska leta, v katerih prestopne funkcije jajčnikov. Zenske zadebele, osobito se jim masti kopiči na trebuhu in kolkih; koža izgubi svojo napetost; na klon k raznim krvavitvam se pojavijo. Krvni tlak se dvigne, arterioskleroza se prične oglašati, razne nevalgične bolečine mujevojača vročina, neprijetna, utripanja srca, potenje, valovanje krvi v glavo itd. izpopolnjujejo aliko. Duševno je opazovati težke napade grozovitosti do pravih depresij in drugih psihoz. Vohče se lahko reče, da sicer zdrave in duševnotrdne ženske, ta leta, ki pač nobene ženske ne minejo mimo težav, relativno dobro prenese. Tudi sicer telesno in psihično infirmne pa ob propadajočih odpornih silah in bližajočih se starostnih izpremembah seveda pogosto podležejo klimaterijelnim navalom.

Celo vrsto, k sreči jako redkih bolezni poznamo še, za katere delajo učenjaki odgovorno na tranjo sekrecijo ene ali večjih žlez. So pa tudi ljudje, katerih cel sistem teh žlez je nedostaten, bodisi že po ustroju bodisi zbog prestanih, pač iz večine infekcijskih bolezni in intoksikacij. V takih primerih govorimo potem navadno o pluriglandularni insuficienci.

Dokaj več, kot je teh izrazitih primerov, pa je onih, ki so samo naznačeni, bodisi, da je ves sistem samo komaj zaznatno prizadet, ali, da ena ali druga izmed teh žlez ne funkcijonira v vsakem oziru polnovredno. Kako različna je digniteta posameznih žlez pri posameznih zdravih in bolnih ljudeh, je pa prav lepo opazovati tamkaj, kjer nam ni treba pojavov samo ocenjevati, ampak kjer lahko zmerimo in tehtamo. Tako se vidi n. pr. pri sladkorni bolezni, kako zelo različna je toleranca posameznih bolnikov za ogljikove vodenike, in celo za posebno vrsto hrane, na katero zlasti lažji primeri reagirajo, povsem individualno, in to tako točno, da zmogljivost organa lahko izrazimo naravnost v številkah. Tudi diabetes je seveda bolezen, ki jo proizvoda obolenje tiste žleze z zunanjo in notranjo prikritko sekrecijo trebušne slinovke. Njen hormon nazivljamo inzulin.

Videli smo, da niso vse žleze endokrinnega značaja samo v tesni zvezi med seboj, ampak videli smo tudi, kako je njihovo harmonično uravnoteženje, pravilno učinkovanje postulat njihovega normalnega udejstvovanja. Spoznali smo pa tudi, kako je vsa preanova zavista od njih in v kakšnih korelacijah stoji z našim živčnim sistemom, ki deluje, pa bodisi, da je po svojem ustroju intaktno, pravilno samo tedaj, če je tudi endokrinn sekrecija pravilna.

Resnice in kresnice

Prosluf igralec David Garrick, ki je imel mišice svojega lica tako v oblasti, da se je znal hkrati jokati in smejati, je bil slab vračnik. Nekdaj je "navrtil" lorda Chesterfielda za 50 sterlingov in obljubil, da jih vrne v enem mesecu. Tako je zares naredil. Nedoigo, pa se zopet obrne na istega plemiča za posojilo 25 sterlingov, češ: "Saj vidite, blagorodje, da sem bese do držal." Ali lord odvrne: "Nič vam ne posodim več; ne maram, da bi me imeli dvakrat za bedaka."

Pisatelj Jean Richepin ni maral angleščine, češ, da je trda, neblagolaglasna. Povzpel se je nekoč do trditve, da se v tem jeziku ne morejo izražati pesniški dojmi in doživljaji. Takoj mu je prišel ugovarjati neko v družbi, rekoč: "Kaj pa Shakespeare?" — "Shakespeare?" povzame Richepin, "ta pa niti Angleščini ni bil. To je Francoz Jacques Pierre, ki so ga onkraj Preliva tako pretvorili."

Marcel Schwob izda celokupne spise Richepinove. Natis se je zakasnul, ker stavec ne morejo čitati urednikovega rokopolisa. Schwob namreč uporablja zgolj stara peresa. Ko ga je prijatelj vprašal, zakaj ravna tako skopuško, se je odrezal: "S starim peresom se ne da hitro pisati, tako mi preostaja časa za točneje mišljenje."

Rosny starejši si je pisatelj, ako delo tako uredil, da dopolne obdeluje dobre stvar, popoldne pa piše sestavke, ki jih je prevzel zaradi zaslužka. V pomenku z odlikovanecem Goncourtove akademije je nekda rekel: — "Jaz sem prečital vaš roman. Ste li tudi vi prebrali vse moje?" — "Samo dopoldanske, ker tedaj so naše zmognosti največje." — "Vi, mladi tovariši," sklene Rosny, "imate pač navado delati pozno v noč."

Kmet z vzhodne Malopoljake pride na voliče. Ker je nepismen, prosi volilnega komisarja, naj mu izpolni listek. Poverjenik napiše neko ime in vrže glasovnico v skrinjico. "Ali bi mi, velični gospod hoteli povedati, koga sem volil?" — "Tako se mi poberi, kmetava," ga nahruli gospod, "ali ne veš, da so volitve tajne?"

Alfons Allais, humoristični pisatelj, si v hotelu naroči poročilo piščeta. Ko pa v računu vidi, da mu je natak ar vtel z 10 frankov, ga nahruli: "Slišite, natak, ali ste ob pamet, da koljete tako dragocene živali?"

Isti pisec je nekoč stopil v trgovino, da bi si izbral neko blago. Komij mu razgrne celo skladišče, pa nobena tkanina ne kaže pravilne odličice v rdeči barvi. Ko se naposled Allais le zadovolji z neko vrsto, ga uslužbenec ves znojen in zasopel vpraša: "Koliko metrov želite, gospod?" — "En centimeter bo dovolj; potrebujemo namreč tak kosček pri lovu na žabe." Kronika pravi, da je moral pisatelj urno odnesti pote, drugače bi bil dobil z metrom po piščih. Ob drugi priliki je poskusil sileno komedijo v drugi prodajalni. Ali ko izmučeni pomočnik vpraša, koliko blaga naj gospodu odreže, vrže ta srebrnik za 5 frankov na mizo, češ, za tale denar. Ob enem se kupec ozira proti vratom. Ali glej čudo, naletel je na flegmatika, ki položi srebrnik na blagó ter izreže takšno kolesce, tranjo prikritko sekrecijo trebušne slinovke. Njen hormon nazivljamo inzulin.

Videli smo, da niso vse žleze endokrinnega značaja samo v tesni zvezi med seboj, ampak videli smo tudi, kako je njihovo harmonično uravnoteženje, pravilno učinkovanje postulat njihovega normalnega udejstvovanja. Spoznali smo pa tudi, kako je vsa preanova zavista od njih in v kakšnih korelacijah stoji z našim živčnim sistemom, ki deluje, pa bodisi, da je po svojem ustroju intaktno, pravilno samo tedaj, če je tudi endokrinn sekrecija pravilna.

rekoč kar se da ravnodušno: — "Takole, gospod je postrežen."

"Denar ali življenje!" zaskoči pot razmršen postopa gospodu, ki se vrača malo natrkan po samotni ulici domov. "Sreča vam ni mila, sta me že do čista obrala dva druga nemanica." — "Osel, zakaj pa niste vpili na pomoč; bi bil pritekel jaz."

"Gospodična Nosanova," naroča gospa Floranija modistki, — "polijte mi tri račune domov: enega za 300 dinarjev, ta bo zame, drugega za 450, ta bo za mojega moža, tretjega pa za 600, ta bo za znanke."

"Vidiš, Anka, kdor išče, najde. Seme pojdeva na prigrizek, k 'Fantovskemu solcu.' Tu piše, da je obed od 11. do 14. in da stane 25 dinarjev. Za tri ure gostitve je dovolj peceni."

Oče: "Tvoj ženin je na slabem glasu." Hči: "Tako? Goto-vo ima precej pod palcem. Glej si ga no, jaz sem mislila, da je ubožen kot cerkvena miš."

"Prosim, gospodična, program." — "Saj je že pol enajstih, vsak čas bo predstava konec." — "Ej, saj veste, da ga potrebujem za svojo ženo, da bo vedela, kje sem bil."

A: "V slovenščini poznam neko besedo, ki se vedno napak izreka."

B: "Katera je to." — "Napak."

Vihar ubil štiri osebe.

Council Bluffs, Iowa. — Silen vihar, ki je 27. avgusta divjal v štirih okrajih te države, je povzročil smrt štirih oseb in milijon dolarjev materialne škode.

ČEHOSLOVAKIJA IN 1933

CHIKASKA SVETOVNA RAZSTAVA

Joseph Triner, tajnik čehoslovanske grupe.

Nameravano sodelovanje Čehoslovanske republike v Chikaski svetovni razstavi je povzročilo precej zanimanja v Čehoslovakiji in pri ameriških državljanih češkega pokolenja v Združenih državah. Čehoslovaki žele pokazati vsemu svetu, kaj zmorejo stori-ti in kaj vse so že napravili za napredek v izdelovanju steklastva, lončarstva, tekstilnega blaga, krasnih pletenin, ročnih del itd.

Pred svetovno vojno je bila Čehoslovaka (Češka) del avstro-ogrske monarhije, in čeprav je bila Češka industrijalno sre-dnjače te monarhije, so vse njene možnosti, produkcija in priprave-vanje v znanstvu bile skrite v o-zadju pod imenom Avstro-Ogrske. Po versailski pogodbi je postala Čehoslovaka dežela samostojna republika in napredek, storjen v prvem desetletju nje-nega samostojnega življenja, se ne da primerjati z nobeno drugo državo v Evropi. Razstave vzor-cev v Pragi, v glavnem mestu republike, ki se obdržavajo dva-krat letno, so pokazale industri-jalcem in tovarnarjem te mlade države, vrednost takih razstav. In končno so jih privedle, da so postali gostje razstav v Lip-skem, Parizu, Lyonsu, Ljublja-ni, Bruslju in raznih drugih kra-jih proučiti pota drugih ljudi. Prijateljska kompetelja med raz-nimi narodi potom razstav in razkazanj, je že pokazala vred-nost in tako skupna zbiranja i-majo vedno več in več gledalcev kakor tudi razstavnikov ob vsa-ki razstavi, to pa, ker so "meka" industrijalcev, izdelovalcev, to-varnarjev in trgovcev, kjer spo-znavajo pota izboljšanj in na-predka.

Chikaska razstava bo imela zastopnike vsa ga sveta in ob-času, ko se odpro vrata razstave, bo veliko izboljšanje v znanosti, industriji in izdelovanju, ta-ko da bo ves svet imel koristi in ugodnosti z udeležitvijo Chika-ske razstave.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

